

Стандартен Евробарометър 80

**ОБЩЕСТВЕНОТО МНЕНИЕ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Есен 2013**

**НАЦИОНАЛЕН
ДОКЛАД**

БЪЛГАРИЯ

Това изследване е осъществено по поръчка на Европейската комисия, Генерална дирекция Комуникации, и е координирано от нея.

Докладът е изготвен за Представителството на Европейската комисия в България.

Този документ не представя гледната точка на Европейската комисия. Изводите и заключенията, които се съдържат в него, представят мнението единствено на неговите автори.

Стандартен Евробарометър 80 / Есен 2013 – TNS Opinion & Social

Съдържание:

Увод.....	2
1. Българите и Европейския съюз.....	2
1.1 Посока на развитие на България и Европейския съюз.....	2
1.2. Нагласи за бъдещето на Европейския съюз	3
2. Икономически нагласи и очаквания свързани с икономическата криза.....	5
2.1 Състояние и очаквания за икономическата ситуация в България и Европейския съюз	5
2.2 Ролята на Европейския съюз за прилагане на успешни мерки срещу последствията от финансовата и икономическа криза	7
2.3 Оценка на ефективността на мерките на Европейския съюз за справяне с финансовата и икономическа криза	9
3. Степен на удовлетвореност от начина на функциониране на демокрация в България и Европейския съюз	10
Заключение.....	11

Този национален доклад за Представителството на Европейската комисия в България е изготвен от Мила Григорова (TNS BBSS).

Увод

През 2013 г. България беше изправена пред множество предизвикателства от социален и политически характер. Годината беше белязана от протести, оставка на кабинета на Бойко Борисов, предсрочни парламентарни избори, съпроводени от скандали и съмнения за опити за манипулиране на изборните резултати. Седмици след идването на власт на правителството с министър-председател Пламен Орешарски в страната започна нова вълна на протести, а през есента студенти от различни университети в страната окупираха сградите на учебните заведения с искания за оставка на правителството. Встрани от политическите вълнения, икономическата ситуация продължава да е под влиянието на последиците от световната икономическа криза.

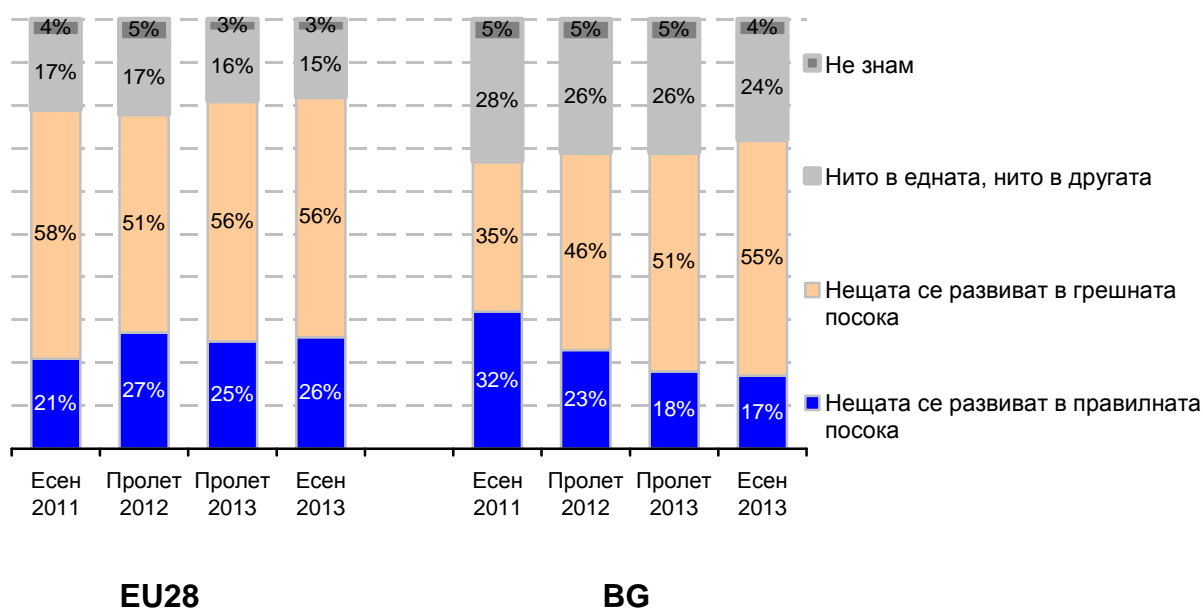
Политическите сили и фигури възприемат предстоящите през пролетта на 2014 г. избори за депутати в Европейския парламент като генерална репетиция и проверка на силите за евентуални нови парламентарни избори.

1. Българите и Европейския съюз

1.1 Посока на развитие на България и Европейския съюз

През есента на 2013 г., преобладаващата част от българските граждани (55%) са на мнение, че нещата в България отиват в грешната посока. Същото смятат за своята страна и 56% от гражданите на ЕС28. От есента на 2011г. досега процентът оптимисти в България е намалял почти двойно от 32% на 17%.

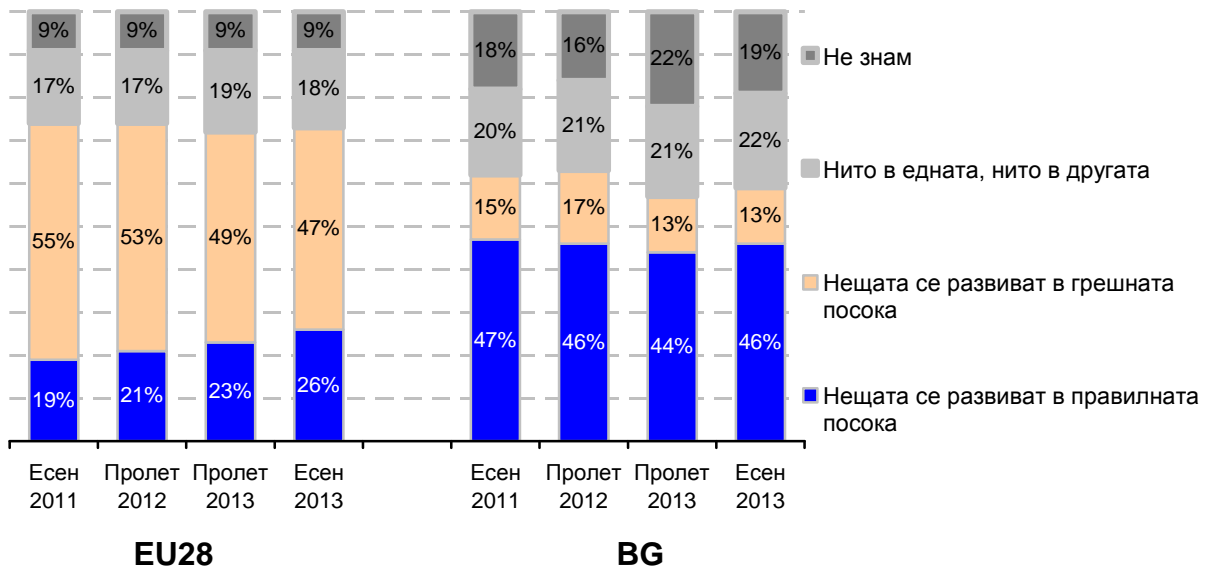
Qa9a.1. Като цяло, бихте ли казали, че в днешно време нещата вървят в правилна или в грешна посока в (НАШАТА СТРАНА)?

За сравнение, нагласите на европейските граждани относно посоката на развитие на нещата в собствените им държави са относително стабилни - в последните 2 години около една четвърт оценяват посоката като правилна.

Въпреки ръста на негативизма спрямо развитието на нещата в България, българските граждани запазват положителната си нагласа към Европейския съюз.

Qa9a.2. Като цяло, бихте ли казали, че в днешно време нещата вървят в правилна или в грешна посока в Европейския съюз?

Близо половината от българското население смята, че нещата в Европейския съюз вървят в правилната посока, което е с 20 процентни пункта по-високо от средното измерено сред всички страни-членки – 26%. Нагласите на българите са без значителна промяна от есента на 2011 до есента на 2013 г. С този процент, България е на първо място сред всички страни-членки по дял от населението с положителна нагласа за развитието на Съюза. На второ място се нарежда Литва с 45% положителни оценки. На обратния полюс, с най-нисък процент положителни оценки за развитието на нещата в ЕС, е Кипър, където само 11% от населението е настроено позитивно Гърция (12%) и Италия (14%).

Що се отнася до нагласите на европейците като цяло, регистрираме тенденция на постепенен ръст в дела на положителните оценки спрямо есента на 2011 г. – от 19% на 26% в настоящето издание на проучването.

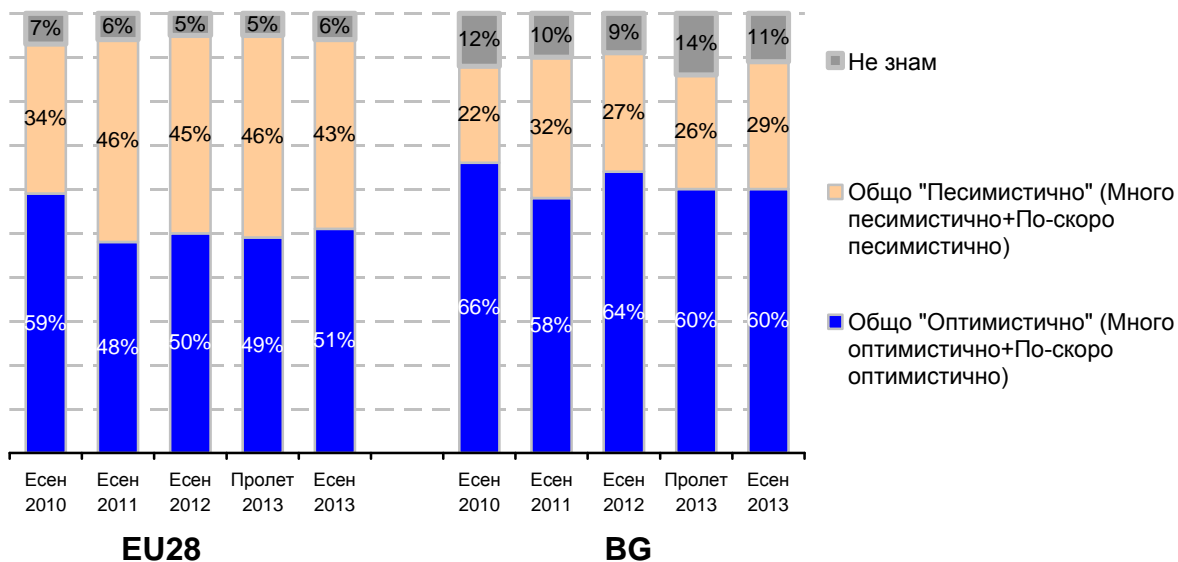
Социално-демографските групи от българското население, които споделят най-положителни мнения за развитието на Европейския съюз са възрастовите групи 15-24 години (56% от тях смятат, че нещата в ЕС се развиват в правилната посока), 25-39 години (51%), българите с висше образование (56%), учащите (58%) и жителите на големите градове (52% положителни оценки).

1.2. Нагласи за бъдещето на Европейския съюз

Положителната нагласа на българските граждани относно посоката на развитие на нещата в Европейския съюз се отразява и върху очакванията на българите относно

бъдещето на Общността. Мнозинството от населението на България (60%) заявяват, че са настроени оптимистично за бъдещето на Съюза. Песимисти са малко над една четвърт от българите.

Qa22. Дали сте настроен/а много оптимистично, по-скоро оптимистично, по-скоро песимистично или много песимистично по отношение на бъдещето на Европейския съюз...?

Очакванията на българите за бъдещето на Европейския съюз са малко по-оптимистични, отколкото очакванията на средния европеец – 51% от жителите на всички страни-членки са оптимисти, докато 43% са по-скоро песимисти. Най-оптимистично настроени за бъдещето на Европейския съюз са датчаните – 75% от тях смятат, че Европейският съюз ще се развива в благоприятна посока. Следват Ирландия и Малта с 67% оптимисти за бъдещето на ЕС. Най-висок процент на песимисти изследването регистрира в Гърция – 69%.

Очакванията за бъдещето на ЕС и сред българските, а и сред европейските граждани като цяло са относително стабилни в последните години, с лек спад в дела на оптимистите спрямо есента на 2010 г., вероятно свързан с негативните последици от икономическата криза върху стабилността на някои от страните-членки на Съюза.

Оптимизмът за бъдещето на Европейския съюз е значително по-висок сред българите на възраст 15-24 г. (77% оптимисти), 25-39 г. (66%), учащите (79%) и тези със завършено висше образование (72%).

По-висок дял на песимистите спрямо средното за страната, откриваме сред българите над 40-годишна възраст (малко над една трета песимисти), тези с основно и по-ниско образование (35%), живеещите в селата (35%), безработните (36%) и пенсионерите (35%).

2. Икономически нагласи и очаквания свързани с икономическата криза

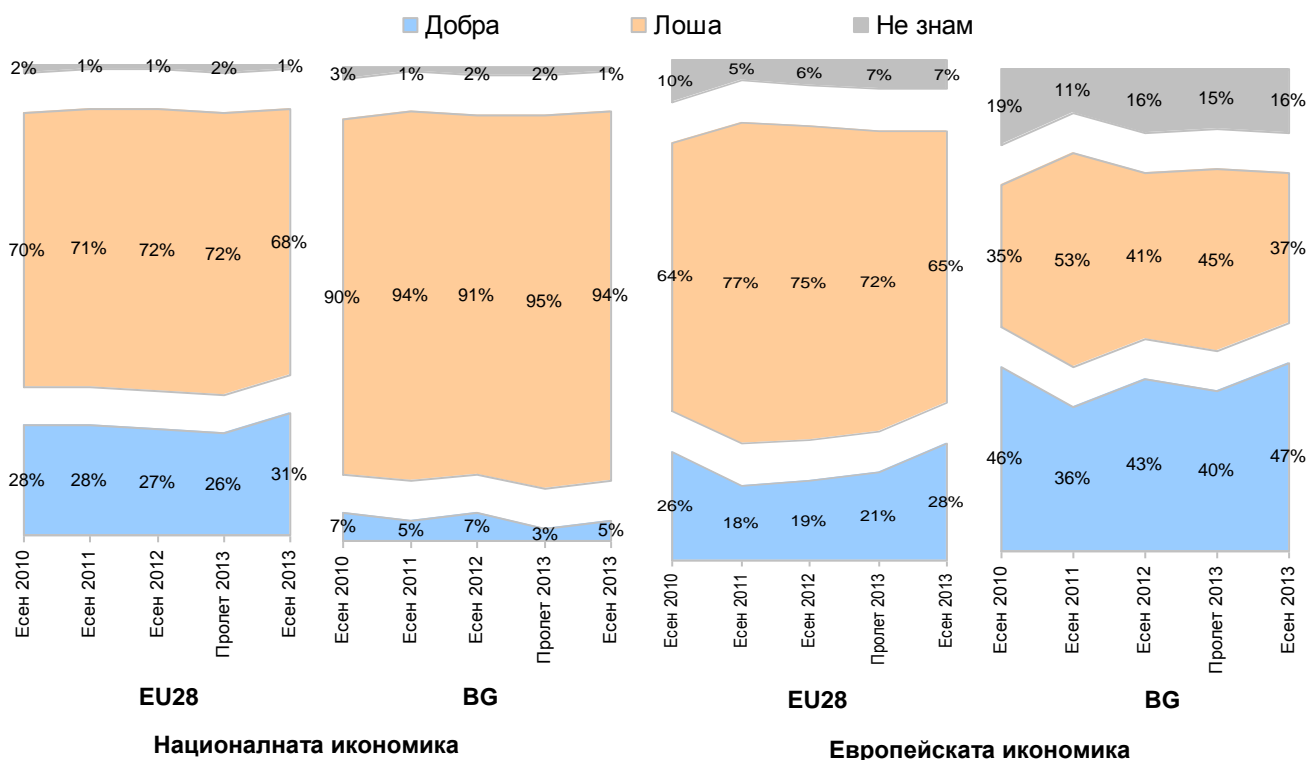
2.1 Състояние и очаквания за икономическата ситуация в България и Европейския съюз

Традиционно българските граждани изразяват силна положителна нагласа към Европейския съюз и оптимизъм спрямо процесите в Съюза не само от приемането на страната като пълноправен член, а и дълго време преди това. Тази тенденция е видима при сравнение на нагласите и очакванията на българите за икономическата ситуация в ЕС в сравнение с нагласите и очакванията им за националната икономика.

Преобладаващото мнозинство (94%) от българските граждани оценяват настоящето положение на националната икономика като лошо. Едва 5% от населението на страната са на мнение, че българската икономика е в добро състояние - стойност шест пъти по-ниска от средното за ЕС.

На ниво ЕС28, 31% оценяват състоянието на националната си икономика като по-скоро добро. В допълнение, делът на положително оценяващите националната си икономика европейци регистрира значителен ръст през есента на 2013 спрямо стойностите измерени от 2010 до пролетта на 2013 г., докато данните за България остават без значителни промени от 2010 насам.

QA2A.1, QA2A.2. Как бихте оценили днешната ситуация във всяка от следните области: европейската/ националната икономика

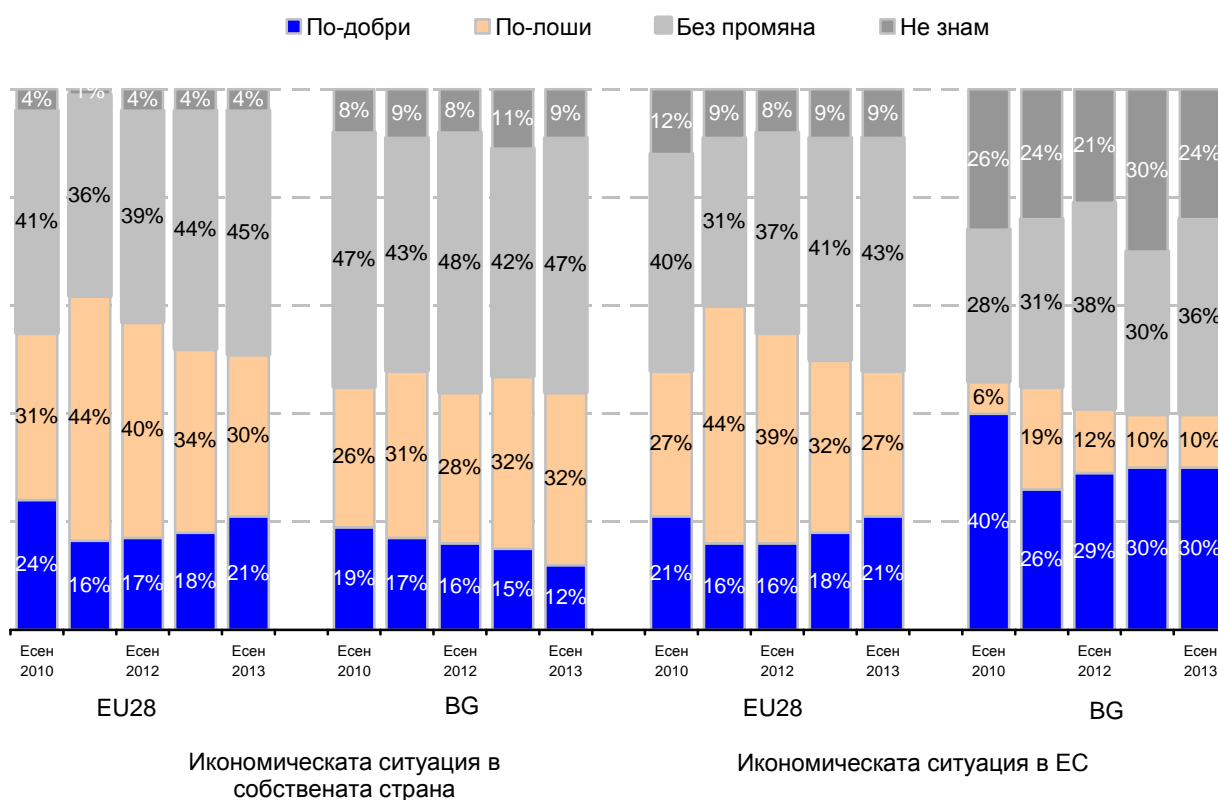
България е на едно от последните места в Европейския съюз по дял от населението с положителни оценки за националната икономика. С подобни за България нагласи са Гърция (2% оценяващи икономическата ситуация като добра, 98% оценяващи я като лоша), Кипър, Португалия, Хърватска и Испания.

За разлика от оценките за състоянието на националната икономика, българите изразяват значително по-позитивни виждания за състоянието на европейската икономика, отколкото средния европейски гражданин. Почти половината от българите (47%) смятат, че европейската икономика се намира в по-скоро добро състояние, стойност с почти 20 процентни пункта над дела на позитивно оценяващите европейската икономика сред всички страни-членки (28%). 37% от българите оценяват състоянието на европейската икономика като по-скоро лошо, което е почти двойно по-ниска стойност от средното за ЕС28.

Въпреки разликите в оценките на българите и европейците, данните от изследването сочат за обща тенденция на слабо повишаване на дела на положителните оценки за европейската икономика. Процентът на положителните оценки сред българите и сред европейците е най-високият от есента на 2010 г. насам, а делът на негативните оценки спада стабилно от есента на 2011.

Що се отнася до очакванията за краткосрочното развитие на икономическата ситуация, българите са умерено скептични относно развитието на българската икономика и умерени оптимисти относно бъдещето на европейската икономика.

QаЗа.2, QаЗа.6. Какви са очакванията Ви за следващите дванайсет месеца: ще бъдат ли следващите дванайсет месеца по-добри, по-лоши или без промяна по отношение на икономическата ситуация в България/ЕС?

12% от българските граждани прогнозираят подобряване на икономическата ситуация в страната в следващите 12 месеца. Процентът е с 9 пункта по-нисък от средното измерено на ниво ЕС28 и е в низходяща тенденция от есента на 2010 г. насам. На противоположното мнение – с песимистични очаквания за бъдещето на българската икономика са почти една трета от населението на страната. Близо половината (47%) от българските граждани не очакват съществени промени в икономическата ситуация в страната в следващите 12 месеца.

Регистрираме относително най-висок дял на оптимистите за бъдещето на българската икономика сред населението на възраст 15-24 години (24% оптимисти, двойно над средното за страната), учащите (28%), работещите на ръководни постове в професионалната йерархия (17%), ползващите интернет всекидневно (17%).

Подобно на оценките за настоящето състояние на икономиката, очакванията на българите за краткосрочното бъдеще на икономическата ситуация в Европейския съюз са по-положителни, отколкото очакванията за икономиката в страната. Почти една трета (30%) от българските граждани правят оптимистични прогнози за европейската икономика в следващата една година. Средният дял на оптимистите сред всички страни-членки е 21%. Песимистите сред българите са само 10%, почти три пъти по-малко, отколкото сред жителите на Съюза като цяло.

Докато очакванията на българите за краткосрочното бъдеще на европейската икономика остават без значителни промени спрямо есента на 2012 г., то на средноевропейско равнище регистрираме постепенно повишаване на дела на оптимистите спрямо есента на 2011 г. и спад в дела на песимистите (от 44% през есента на 2011 до 27% в настоящето издание на проучването) – индикации, че според общественото мнение в ЕС, Европа излиза от икономическата криза.

Сред по-оптимистично настроените за европейската икономика българи са най-вече по-младите и активни български граждани – 25-29 годишните, българите с висше образование (35% оптимисти), самоопределящите социалното си положение като по-скоро средно (36%).

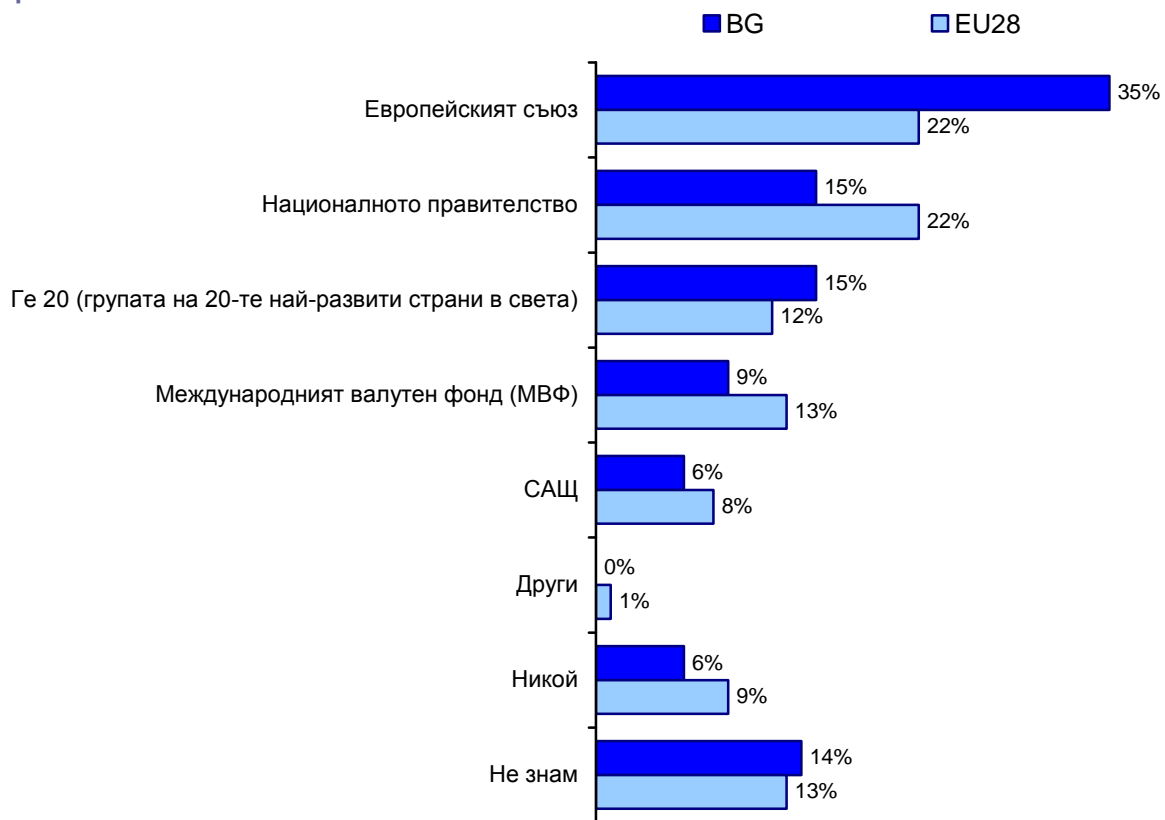
2.2 Ролята на Европейския съюз за прилагане на успешни мерки срещу последствията от финансовата и икономическа криза

Българите възприемат Европейския съюз като най-способен (в сравнение с националното правителство, Г-20, Международния валутен фонд и САЩ) да предприеме успешни мерки за справяне с негативните последствия от икономическата криза. Над една трета от населението на страната възлага най-големи очаквания на ЕС. Значително по-нисък процент от българските граждани разчитат на националното правителство да предприеме действия за справяне с последиците от кризата – 15%. Същият е и процентът посочили Г-20 като най-способна да прилага действия за възстановяване от кризата в икономиката.

За разлика от българите, жителите на ЕС като цяло, възлагат значително по-голяма роля на националното правителство за възстановяване на икономиката – средноевропейското обществено мнение поставя еднаква тежест (по 22%) на националното правителство и Европейския съюз за прилагане на действия в помощ на икономиката и справяне с последствията от кризата.

Qc3a. Според Вас, кой от следните е най-способен да предприеме успешни мерки срещу последствията от финансовата и икономическа криза?

В сравнение с пролетта на 2013 г., дялът на българските граждани, които посочват Европейския съюз като най-способен да се справи с последствията от икономическата криза бележи значителен ръст – все повече българи възлагат най-големи очаквания именно на Съюза по отношение на възстановяването на икономиката – 35% през есента на 2013 г. спрямо 31% през пролетта на същата година. За сметка на това, процентът на разчитащите на българското правителство за прилагане на мерки за справяне с негативните ефекти от кризата намалява - от 21% през пролетта на 2013 г. до 15% в настоящето издание на изследването Евробарометър. За сравнение, нагласите по този индикатор на ниво ЕС28 остават без значителни промени. В този смисъл, тенденцията на намаляване на доверието към националното правителство и увеличаването на доверието към ЕС като най-способни да приложат ефективни мерки спрямо кризата вероятно има връзка със сложната социално-политическа обстановка в България през 2013 г.

Социално-демографските групи от българското общество, които в най-голяма степен разчитат на Европейския съюз да предприеме мерки за възстановяването на икономиката от икономическата криза са най-младите (15-24 г. – 53% от тях посочват ЕС като най-способен в това отношение), учащите (49%), ползващите интернет всекидневно (42%) и определящите социалното си положение в обществото като средно (41%) или над средното (40%).

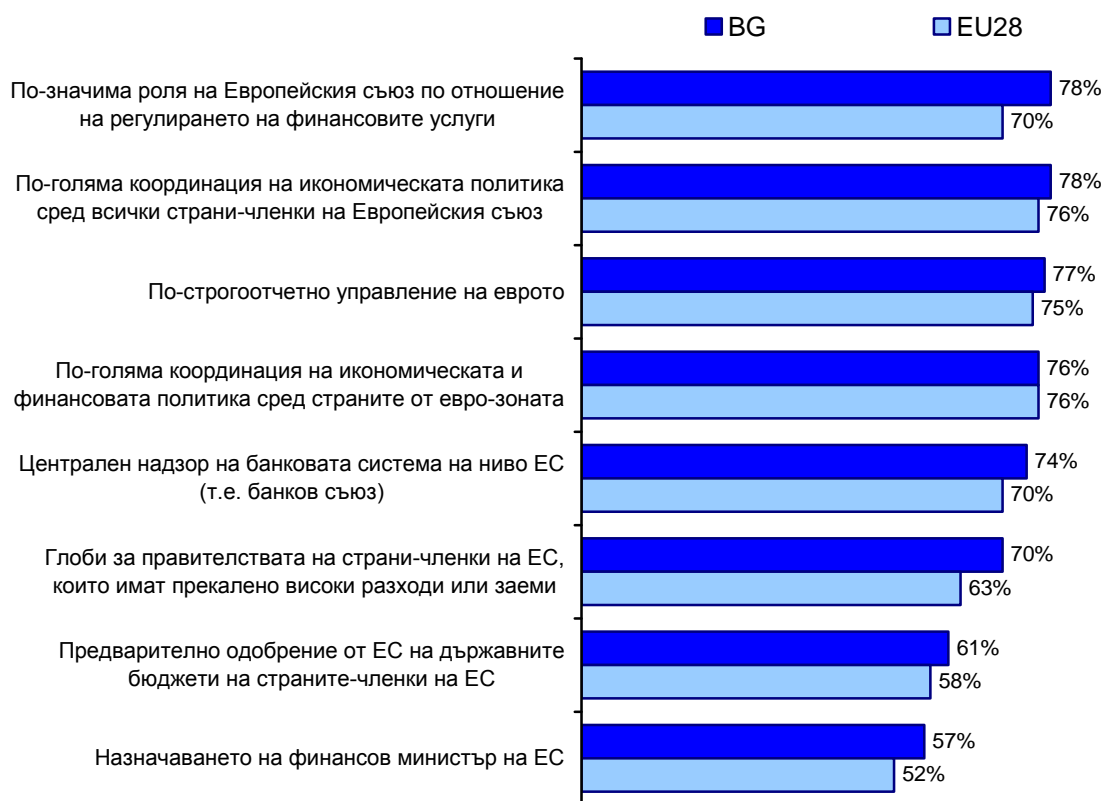
2.3 Оценка на ефективността на мерките на Европейския съюз за справяне с финансовата и икономическа криза

Тенденцията българите да разчитат на Европейския съюз повече, отколкото на националното правителство по отношение на справянето с икономическата криза се потвърждава и от оценката им за ефективността на различни мерки за възстановяване от икономическата криза.

Българските граждани оценяват по-значимата роля на Европейския съюз за регулиране на финансовите услуги и по-голямата координация на икономическата политика сред страните-членки като най-ефективни мерки за справяне с кризата. Докато тези мерки са на първо място по ефективност сред българите със 78% посочвания „ефективни“, то на ниво ЕС28 са посочени като ефективни съответно от 70% и 76%.

Qc5. Моля да ми кажете за всяка от следните мерки за справяне с настоящата финансова и икономическа криза, дали според Вас тя би била ефективна или неефективна.

% посочили "Много ефективна" или "По-скоро ефективна"

Най-ефективните според общото европейско обществено мнение мярка за справяне с кризата са по-голямата координация на икономическата политика сред всички страни-членки и по-голямата координация на икономическата и финансова политика сред страните от еврозоната.

В сравнителна перспектива, оценката за ефективността на различните мерки сред всички страни-членки остава без значителни промени спрямо пролетта на 2013 г. Що се отнася до България, данните показват покачване на дела на българите, които оценяват по-

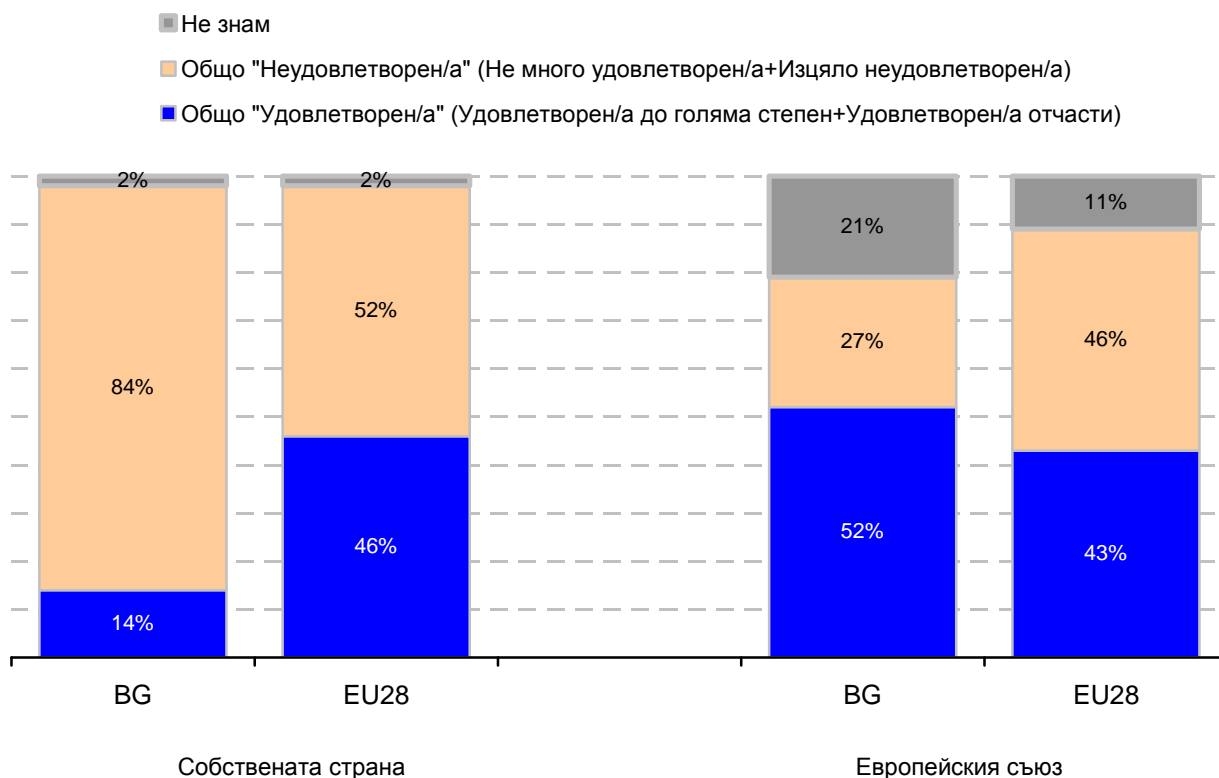
значимата роля на Европейския съюз за регулирането на финансовите услуги (от 74% през пролетта на 2013 до 78% през есента на 2013 г.), както и назначаването на финансов министър на Европейския съюз като ефективни мерки (57% през настоящата вълна спрямо 53% през пролетта на 2013 г.).

Оценката за ефективността на по-значимата роля на ЕС по отношение на регулирането на финансовите услуги за излизане от кризата е значително по-висока сред по-младите българи – 15-24 г. (88% оценяват мярката като ефективна), 25-34 г. (82%), висшистите (83%), учащите (88%) и жителите на големите градове (85%).

3. Степен на удовлетвореност от начина на функциониране на демокрацията в България и Европейския съюз

Мнозинството от българското население са неудовлетворени от начина, по който функционира демокрацията в България. Едва 14% от населението на страната изразяват удовлетвореност по този индикатор. Този процент е с над 30 процентни пункта под средното измерено за Европейския съюз – почти половината от жителите на страните-членки смятат, че демокрацията в техните страни функционира правилно.

Qa18a, Qa18b. Като цяло, доколко сте удовлетворен/а от начина, по който работи / функционира демокрацията в (Нашата страна/Европейския съюз)?

С резултата си по удовлетвореността от функционирането на демокрацията в страната, България се нарежда на последно място сред страните-членки на Европейския съюз. С нагласи, подобни на българските са Португалия и Румъния с 15% удовлетворени и съответно 85% и 84% неудовлетворени от функционирането на демокрацията в страните им. На обратния полюс – най-уверени и удовлетворени от състоянието на демокрацията в страните им са жителите на Дания (където 87% са удовлетворени) и Швеция (84%).

Протестите и общественото недоволство в България, започнали още от началото на 2013 г. и продължили почти цяла година, водят до значителен спад в дела на удовлетвореността от функционирането на демокрацията – през есента на 2012 г. (година преди настоящето издание), делът на удовлетворените от състоянието на демокрацията българи е 19%, с 5 процентни пункта по-високо от измереното в настоящето издание.

Въпреки че българските граждани са недоволни от функционирането на демокрацията в рамките на България, що се отнася до Европейския съюз, мненията им са положителни – 52% от българите смятат, че демокрацията в Съюза функционира както трябва, а недоволните са само около една четвърт. Удовлетвореността на българите по отношение на демокрацията в ЕС е значително по-висока от средната за Съюза като цяло – 52% положителни оценки в България спрямо 43% на ниво ЕС28.

Заклучение

И през есента на 2013 г., българските граждани запазват традиционно положителната си нагласа и отношение към Европейския съюз, неговите институции, роля и мерки за положителното развитие на всички страни-членки. Именно Европейският съюз е институцията, на която най-голяма част от българите разчитат да съумее да приложи най-адекватни и ефективни мерки за справяне с последиците от икономическата криза и възстановяване на икономиката на страните-членки. Това е и причината населението на страната да смята за ефективна мярка Европейският съюз да участва повече в регулирането на финансовите услуги, както и да изисква координация в икономическите политики на страните-членки, за по-голям баланс между тях.

Данните от изследването сочат за обща тенденция на слабо повишаване на дела на положителните оценки за европейската икономика. Процентът на положителните оценки сред българите и сред европейците е най-високият от есента на 2010 г. насам, а делът на негативните оценки спада стабилно от есента на 2011,

Извън строго икономическия аспект, българските граждани виждат Европейския съюз като общност, в която демокрацията функционира по-добре, отколкото в България. Нагласите на българите да отдават на Европейския съюз много важната роля на институция способна да прилага ефективни мерки за подобряване на икономическата и обществената среда в страните-членки са особено силно изразени в периоди, в които България се изправя пред значителни предизвикателства от икономически, обществен и политически характер.